

СПІС ЛІТАРАТУРЫ

1. Silko, L.M. *Yellow Woman and a Beauty of the Spirit: Essays on Native American Life Today* / L.M. Silko. – New York : Simon and Schuster Paperbacks, 1996. – 205 p.

З этымалогіі некаторых назваў музычных інструментаў

Н.С. Шакун
nieshta@gmail.com
(Мінск, Беларусь)

Народная музыка – гэта своеасаблівая форма народнай памяці, прычым памяці актыўнай, якая не толькі захоўвае, але таксама стварае і транслюе. Таму даследуючы семантыку і паходжанне музычных тэрмінаў, назваў народных музычных інструментаў, мы даследуем гісторыю бытавання, развіцця і станаўлення таго ці іншага народу, этнасу

Ёсць інструменты, якія былі неад’емнай часткай народнай культуры – культавымі інструментамі, бо яны «спявалі» чалавечае жыццё на зямлі, суправаджалі яго ў святы і праводзілі ў іншы свет. Для беларусаў адным з такіх інструментаў, напэўна, ужо больш за тысячу гадоў была *дуда*. У Тлумачальным слоўніку беларускай мовы пададзена азначэнне: *дуда́ ‘народны духавы музычны інструмент з дзвюх і больш трубак, устаўленых у скураны мяшок або пазыр, які надзімаецца праз трубку; валынка’* [1, с. 207]. Паходжанне слова *дуда* разглядаецца ў Этымалагічным слоўніку беларускай мовы, дзе, па-першае, яно аб’ядноўваецца ў адзін шэраг са словам *дудка* (**dudьka*), што азначае іншы музычны інструмент; па-другое, сцвярджаецца, што гэта слова вядома ўсім славянскім мовам; па-трэцяе, адназначна зводзіцца да дзеяслова **dudati*, **dudeti* (параўн. бел. *дудзець*) – і, такім чынам, паводле меркавання аўтараў слоўніка, «з’яўляецца старым утварэннем гукапераймальнага характару» [3, III, с. 161]. Калі прыняць гэтую гіпотэзу як праўдзівую, то нявырашаным застаецца пытанне, чаму ў нямецкай мове слова, што існуе для азначэння разгляdanaга музычнага інструмента, мае такі самы карань – *Dudelsack*, у той час, як падобнага гукапераймальнага дзеяслова, які б мог быць асновай для

ўтварэння назвы, няма. *Dudelsack* зводзіцца да турэцкага *düdiük* [4], а дзеяслоў *dudeln* ‘граць на дудзе’ лічыцца другасным у адносінах да назвы інструмента і пазнейшым утварэннем ад *Dudelsack* [Ibidem].

Цікавай бачыцца тая акалічнасць, што ў славянскім свеце назва *дуда* (*duda, dudy*) насамрэч стала замацавалася толькі ў лужыцкай, польскай, чэшскай, славацкай і беларускай мовах, што, у пэўным сэнсе, можа змяніць ракурс інтэрпрэтацыі паходжання назвы *дуда* ў славянскіх мовах, у тым ліку ў беларускай, у бок «нямецкага следу».

Для таго, каб умацаваць меркаванне, што *дуда* ў беларускай мове – пазычанне з нямецкай, важна дадаткова глыбей даследаваць шляхі і прыблізны час пранікнення самага інструмента на беларускія землі. У гэтым пытанні, аднак, яшчэ шмат невядомага і загадкавага. Так, надзвычай цікавым бачыцца ў гэтым ключы інтэрпрэтацыя Нахцігалам этымалогіі этноніма *дулебы* (назва племені, якое, паводле некаторых звестак, было захавальнікам дударскіх традыцый і рассялялася, у тым ліку, на тэрыторыі Заходняй Валыні). Ён зводзіў этнонім *дулебы* да герм. *Dudl-eiba* «краіна дудаў» [2, I с. 551], што акрэслівае далейшую перспектыву для даследавання паходжання назвы *дуда*.

СПІС ЛІТАРАТУРЫ

1. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы. – Т.2. – Мн.: Беларус. Сав. Энцыклапедыя, 1978.
2. Фасмер, М. Этимологический словарь русского языка / Пер. с нем. и доп. О.Н. Трубачева. – Т. I–IV. – М. : Прогресс, 1964–1973.
3. Этымалагічны слоўнік беларускай мовы. – Т. I– . Мінск: Навука і тэхніка, 1978 – выданне працягваецца.
4. Duden. [Richtiges und gutes Deutsch](http://www.duden.de/) [on-line]: <http://www.duden.de/>